

3.7. Поглавље 7: Право интелектуалне својине

Основни циљ правних тековина ЕУ у области права интелектуалне својине јесте да се осигура правилно функционисање унутрашњег тржишта, уз одговарајућу равнотежу између права носиоца права интелектуалне својине и интереса корисника, као и адаптирање правног оквира променљивом технолошком окружењу. Правне тековине ЕУ у области заштите ауторских права усклађују правила о законској заштити ауторског и сродних права. Посебне одредбе важе за заштиту база података, рачунарских програма и полупроводничких топографија. Правне тековине ЕУ у области права индустријске својине успостављају хармонизована правила за законску заштиту жигова и дизајна. Посебне одредбе важе за биотехнолошке проналаске, фармацеутске производе и производе за заштиту биља. Правним тековинама ЕУ утврђено је право на ЕУ жиг и ЕУ дизајн. Напокон, правне тековине ЕУ садрже усклађена правила за примену ауторског права и сродних права, као и права индустријске својине. Захтева се од држава чланица да успоставе одговарајуће механизме за спровођење, а нарочито делотворне капацитете за примену.

У складу са *Прелазним споразумом*, Република Србија најкасније до јануара 2014. Године мора да предузме неопходне мере за гарантовање степена заштите интелектуалних, индустријских и комерцијалних права својине сличног оном који постоји у ЕУ, укључујући делотворна средства за заштиту тих права. Прелазним споразумом се од Републике Србије такође захтева да приступи одређеном броју мултилатералних конвенција о правима интелектуалне, индустријске и комерцијалне својине у истом року.

У области **ауторског и сродних права**, Закон о оптичким дисковима усвојен је у јуну 2011. године. Закон о ауторском и сродним правима усвојен је у децембру 2009. године, а пратила су га и подзаконска акта. Комисија за ауторско и сродна права основана је у децембру 2010. године. Овлашћена је да одлучује о тарифама, уколико се не постигне договор са организацијама за колективно управљање правима. Тренутно су три организације у Републици Србији овлашћене за колективно управљање ауторским и сродним правима. Национална Стратегија развоја интелектуалне својине усвојена је у јуну 2011. године. Очекује се скупштинско усвајање Нацрта закона којим се уведе измене и допуне Закона о ауторском и сродним правима.

Завод за интелектуалну својину (ЗИС) који је основан 2003. године, преузео је улогу националног координатора за права интелектуалне својине. Успоставио је сопствени образовно-информативни центар и постао водећи промотер реформи у овој области. Административни и ИТ капацитети ЗИС значајно су појачани током протеклих година. Међутим, финансијска стабилност ЗИС још увек није решена: Завод се још увек финансира из државног буџета, и још увек није успостављен као финансијски аутономна агенција.

Законодавни оквир Републике Србије о **правима индустријске својине**, укључујући законодавство о индустријском дизајну и жиговима, углавном је усклађено са правним тековинама ЕУ. Очекује се усвајање Закона о патентима у скупштини. Закон о заштити топографија интегрисаних кола из 2009. године је потребно додатно ускладити са правним тековинама ЕУ.

Република Србија је приступила свим релевантним мултилатералним конвенцијама, као што се захтева у Прелазном споразуму, са изузетком TRIPS споразума, који зависи од приступања Републике Србије СТО. Од октобра 2010. године, Република Србија је чланица Европске патентне организације.

Примену права интелектуалне својине конкретно регулише Закон о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине, који је ступио на снагу 2006. године. Нова Уредба о условима и начину примене мера за заштиту права интелектуалне својине на границама, усклађена са новим Законом о царини, ступила је на снагу у јануару 2011. године.

Кључне институције за примену су тужилац за високотехнолошки криминал, две специјализоване полицијске јединице, специјализовано одељење царине, специјализована јединица за пореску инспекцију, пореска полиција, тржишна инспекција и различита судска већа. Административни

капацитети појединачних институција унапређени су, иако различитом брзином и различитим квалитетом. Кроз нови Едукативни и информативни центар ЗИС координирају се активности обуке и подизања свести о правима интелектуалне својине.

Међутим, расподела административних овлашћења, и то првенствено овлашћења за инспекцију, нејасна је. У овом сложеном институционалном окружењу недостају механизми за координацију. Сарадња међу институцијама одвија се на билатералној и *ad hoc* основи, уместо на институционализован и предвидив начин. Размена информација није стандардизована, и недостаје стабилна ИТ платформа којом би се осигурала транспарентност и статистички алати за праћење свеобухватне евиденције примене у области права интелектуалне својине. Учешће привредних оператера и потрошача у спречавању кривотворења и пиратерије неопходно је обезбедити системски, у свим институцијама надлежним за примену. Питање неодговарајућих постројења за складиштење и уништавање кривотворене и пиратске робе још увек је неопходно решити.

Што се тиче правосудне заштите права интелектуалне својине, Закон о организацији и надлежности државних органа у борби против високотехнолошког криминала усвојен је 2005. године, а примењује се од 2007. године. Успостављене су специјалне јединице за високотехнолошки криминал у Републичком јавном тужилаштву Вишем суду у Београду и Министарству унутрашњих послова, као што је наведено у овом закону. Међутим, неопходно је осигурати специјализацију тужилаца, судија и судских већа који руководе случајевима у свим сегментима закона о интелектуалној својини.

Закључак

Усаглашавање законодавства са правним тековинама ЕУ у области права интелектуалне својине добро напредује. У јуну 2011. године усвојена је национална стратегија којом се обезбеђује свеобухватан оквир за усмерену примену прописа од стране свих надлежних институција. Међутим, примена је и даље слаба. Уопштено, неопходно је јачање административних капацитета свих институција за примену, при чему би ЗИС требало да преузме водећу улогу у активностима образовања и подизања свести. Судска већа која пресуђују у области права интелектуалне својине захтевају специјализацију и интензивну правосудну обуку.

Уопштено, Србија ће морати да уложи додатне напоре у смеру усаглашавања са правним тековинама ЕУ, као и да би делотворно спроводила право интелектуалне својине и средњорочном року.